

JONAS TAMULIS

[POKALBIAI SU ANTANU BUDZINSKU]

„TOKIA TRUMPA BIOGRAFIJA...“

– Aš gimiau Šakynoje 1940 metais vasario 20 dieną. Čia baigiau septynmetę, paskui – Gruzdžių vidurinę mokyklą. 1961 metais paėmė į tarybinę armiją. Tarnavau raketinėje bazėje Pamaskvėj. Šešiasdešimt ketvirtaisiais metais įstojau į Šiaulių pedagoginį institutą studijuoti lietuvių kalbą ir literatūrą. Ašai tik metus pabuvau stacionare – tėvukas susirgo. Pradėjau dirbti Žarėnų mokykloje, tada aštuonmetė buvo. Lietuvių kalbą ir literatūrą ten turėjau. Turbūt ketverius metus išbuva. Paskui perėjau į Girkautų biblioteką Raudėnų apylinkėj ir dar neakivaizdžiai mokiausi Kultūros mokykloje Vilniuje. Girkautuose trylika metų buvau... 1980 metais vėl perėjau į Žarėnus, į Žarėnų biblioteką. Tai va – ir iki dabar būnu.

O šiaip dar Vilniaus universitete metus prabuvau – nieko nebaigiau. Tai ir viskas. Ką aš daugiau – nieko nežinau... Nieko naujo. Tokia trumpa biografija...

– Kada pirmąjį eilėrašį parašė?

– Nu, aš tikrai neatsimenu. Bet man atrodo, kad penktoji klasė tikriausiai, čia, Šakynoj...

Tie eilėraščiai buvo be jokio rimo, be ritmo... Kaip sugalvodavau, taip rašydavau – mechaniškai, be jokio jausmo. Paskui pradėjau kitaip.

Žagarės rajono laikraštyje „Komunizmo aušra“ toks Kazys Virmauskas buvo. Paskui jau Akmenės rajono laikraštyje „Vienybė“ dirbo. Aš jau Gruzdžių vidurinėje mokiausi. Su Virmausku susirašinėdavome. Puikus žmogus... Jis man yra pasakęs: „Tavo tie eilėraščiai – turbūt kaip iki čiukčių žemės... Bet jeigu dirbsi – gabumų turi – galima ir ten pasiekti...“

Iš karto „Leniniečio kelias“ (Šiaulių rajonas), paskui „Leninietis“ po truputį spausdino. Sugalvoju, kad reikia toliau paspausdinti. „Valstiečių laikraštyje“ būdavo, „Šluotoje“ spausdindavo jumoriskas. Dabar humoras vadinasi, anksčiau – jumoras: nežinau, kuo skiriasi. Dar spausdindavo „Bibliotekų darbas“, „Tarp knygų“.

BROLIS SAULIUS

– Šeimoje dviese buvom – aš ir brolis Saulius. Jis Kaune gyvena. Jam irgi gal nenusisekė gyvenimas. O gal nusisekė, nežinau. Jaunesnis už mane šešeriais metais. Muzikantas.

Dabar mokyklose yra ir muzika, ir dailė, ir fizinis lavinimas. Viskas kaip reikiant. Nenoriu peikti visų mokytojų, tada kas sugalvodavo, tas ir mokindavo, kitas net natų nepažindavo. Saulius irgi natų nepažįsta. Bet apie muziką turi supratimą. Pagroja vestuvėse, dar kur...

Kaune yra restoranas „Trys mergelės“. Su broliu nueinam pasižiūrėti. Saulius sako: duokit man tą akordeoną. Tai kai pradėjo groti – visi pradėjo ploti. Ir kalbasi: matai, iš gatvės ateina žmogus – geriau groja. Neša mums ten visokių gėrimų, valgių.

Gyvena Saulius Palemone, prie Salomėjos Nėries namelio. Dirba suvirintoju prie tiltų statybos.

– Jis irgi gal rašo?

– Jisai – ne. Geras skaitytojas. Senelio Jokūbo Budzinsko aš neatsimenu. Ir tėtė neatsiminė – šešerių metų buvo, kai senelis mirė. Muzikantas buvo, smuikus darydavo, visokias mandolinas.

GIMINĖ

– *Mama ir tėtė – šiauliečiai abudu. Abiejų šeimos didelės: mamos buvo šeši vaikai, ir tėtės – šeši. Jie Burbinių kaime susipažino ir susituokė. Mama Julija Šulpytė labai daug patarlių, priežodžių, visokių išsireiškimų žinodavo. Buvo, kaip liaudis sako, prie liežuvio. Jinai mokyta moteris man atrodė.*

O tėvukas – labai lėtas žmogelis. Smetonos laikais zimagoru dirbo – kasė kanalus. Statydavo trobas. Toks, galima sakyti, pusiau meistras buvo.

– **Kur jie palaidoti?**

– *Šakynoj, naujosiose kapinėse. Abu. Ir senelis – ten. Aš vienas palikau. Reikia tuos kapus apžiūrėti. Palaistau gėles. Brolis Saulius kartais atvažiuoja iš Kauno. Savo mašinos neturi. Dabar kelias brangus. Būtų gerai ir tankiau susitikti...*

– **Gal ta gausi giminė susirenka kuomet?**

– *Žinot, man gėda ir sakyti... Susirinkdavom vestuvėse, krikštynose, atlaiduose... Dabar mes susvetimėjom ar ką... Ir tie ryšiai nutrūkę... Man vienas pusbrolis sako: „Pasimatom, kai laidotuvės yra.“ Gal ir negeras toksai dalykas. Iš tikrųjų reikėtų daugiau susitikti, pasišnekėti... Per atostogas reikės j žagarę nuvažiuoti. Giminaičiai Grūdai gyvena. Kartais su pussesere Irute, kai būnu Šiauliuose, susitinkam. Jos vyras žurnalistas Valteris Vinkleris – „Šiaulių naujienose“ dirbo...*

TRADICIJOS

– **Kokios šeimos tradicijos būdavo?**

– *Būdavo mamos vardadienis – Julija, Vasario 16-ą švėsdavom, tėtės – Jonas – birželio 24-ą būdavo. Tai tokios pagrindinės. Per Jonines taukšt, taukšt, taukšt vainiką prie durų prikala ir pabėga, nežinom kas. Tėtė visą laiką turėdavo alaus. Niekada netrūkdavo – miežinis, geras alus. Niekas negalvojo, kad būtų degtinės ar kokio samagono. Dainas užtrauks kokias senoviškas...*

O per Kalėdas, Naujus metus turbūt pusė Šakynos vaikų prieidavo. Mama virdavo saldainius. Ir iš ko? Cukraus, grietinės pridėdavo ir pasidarydavo kaip šokoladiniai saldainiai. Tėtė, kai pieninėje dirbo, tai gaudavo balto sviestinio popieriaus. Gražiai sulankstydavo. Būdavo eglutė, žaisliukai. Apkabinėdavo eglutę saldainiais. Vaikai šoks, dainuos, eilėraščius sakys visokiausius... O kitame kambaryje – suaugę prie alaus. Vargonininkas Bružas ateidavo. Morkus. Narutavičius Saulius – podinas.

Mama apsidarydavo drabužiais kaip Kalėdų Senelis, sustorindavo balsą, pasiimdavo maišą su saldainiais, dalindavo visiems. O per Naujuosius metus mama vėl verda tuos saldainius. Ir vėl vaikų daugybė. Tada eglutę nukabinėja, atiduoda vaikams visus tuos saldainius, obuolius. Būdavo tokia įdomi tradicija. Mama su tėte tardavosi abudu.

Šakynoje vyksta Žolinės atlidai. Įdomūs būdavo. Visokių balaganų pristatydavo, kai vaikas būdavau. Pilna dešrelių, saldumynų. Ir ubagų pilna.

Buvo tokia Mortelė, pavardės niekas nežinojo. Ana pypkę tokią didelę kukavinę pūkšt, pūkšt, pūkšt... O tie vyrai – irgi pasileidę. „Nu, Mortel, duosim rublį, tu padaryk tą ir tą...“

Ana ir traukia kokias blevyzgas prie šventoriaus. Paskui Šlumštas Vincentas buvo toksai. Armoniką turėjo...

Atveždavo obuolių Venckus iš Gedinčių kaimo. Jis eidavo į bažnyčią. „Tu, Antanuk, pasėdėk ant vežimo. Jeigu kas pirsks – ir parduok tų obuolių...“ Sėdžiu ant vežimo. Vyresni berniukai juokiasi iš manęs: „Kiek tu norėtum? Ar už dyką neduosi?“

Kai grįžta iš bažnyčios Venckus – duoda visą maišą obuolių už tą pasisėdėjimą. Nė vieno nepardaviau – bet visą maišą gaunu. „Ar parsineši?“ – klausia. „Kur aš toks parsinešiu...“ – sakau. „Gerai, aš tau parnešiu už tą pasėdėjimą.“

Per Žolines žmonių daug susirinkdavo. Bet čia vienu tarpu iš viso nieko nebebūdavo. O dabar – ar religingesni tapo, ar j protą atėjo – nežinau.

– O jūs neinate į bažnyčią?

– Aš nueinu... Nueinu. Bažnyčios neneigiu. Bažnyčia sako: nevok, nesvetimoteriauk, nedaryk ko nors blogo... Juk ten niekas nespjaudo, kaip dabar kultūrkėj langus daužo. Bažnyčia – dalykas šventas. Dabar Šakynoje naujas kunigėlis. Čia pat, kaimynystėje, gyvena

GYVENIMAS ŠAKYNOJE

– Į šį namelį kada persikėlėt?

– Šitas namas mano tėvuko iniciatyva buvo nupirktas. Mokiausi Gruzdžių vidurinėje, kai persikėlėme. Buvo sugniuždytas – ant žemės gulėjo. Tėvukas pakėlė, visokiais varžtais sutvirtino. Antrame gale gyvena pensininkė senutė. Ji sunkiai serga: insultas buvo. Dabar turbūt pas sūnų Vilniuje yra.

– Gal tėvelio ir sodas sodintas?

– Taip, taip... Iš Žagarės medelyno parvežė obelikes. Kriaušių, slyvų yra. Ir serbentai. Anksčiau dar daugiau buvo. Išnyko.

– Koks gyvenimas Šakynoje?

– Kai per atostogas išvažiuoji keliom dienom, traukia atgal. kažkaip tave prirakina Šakyna. Mieste gal kultūrinių dalykų daugiau... O čia – televizorių pažiūri, knygą paskaitai, laikraščius, žurnalus skaitai. Kartais iš viso nebėra laiko kitkam. Į Šakyną irgi atvažiuoja koncertai. Ir vietiniai pasirodo.

Buvo Adolfas Strakšys atvažiuavęs. Grojo Leono Skėrio kapela iš Žarėnų. Buvo daug klausimų Strakšiui. Jis, kaip žurnalistas, prieina prie visokių valdininkų. Prie valdžios vyrų. Malonu buvo su juo susitikti.

Dankisą Algį reikės pasikviesti. Kai mokiausi Gruzdžiuose, viename bendrabutyje gyvenom. Apie gamtą papasakos. Vytautas Kirkutis gal atvažiuos.

Darysim kažką. Reikia judėti, ar ne? Kadangi dabar aš pensininkas, kas trečią dieną į Žarėnus važiuoju. Bus Šakynos bibliotekos penkiasdešimtmetis. Ruošiamės po truputėlį. Man bibliotekininkė sakė, kad reikės irgi ką nors savo paskaityti. Žodžiu – patalkininkauti...

ŽARĖNŲ BIBLIOTEKA

– Biblioteka Žarėnų mokykloje?

– Dar kol kas... Mane nori iškelti – nežinau kur, kaip... Dabar knygas rišu į pundelius. Matysim, kaip bus...

– Žarėnams nereikalinga biblioteka?

– Reikalinga. Bet mokykla gavo ar gaus dešimt kompiuterių. Nebėra kur dingti tiems kompiuteriams. Pasakė: rišk knygas ir lauk, kada išgabensim. Nelabai gerai, kai nežinai savo ateities. Gal ten, pas tokią privatininkę... Du dideli kambariai, virtuvėlė... Tik kad labai apleista – visi langai kiauri. Ką daryti žiemą? Tai baisu. O gal į špitolę kartais... Kraustymasis yra labai

sudėtingas. Žinau, kuo tai kvepia knygoms. Ir lentynos sukrevuliotos kaip šakalėliai. Šiaip taip susiraišiojau, kad neklibėtu.

Nieko nepadarysi. Mokykla priėmė, kai Kultūros ir Švietimo ministerija buvo išvien. Taip ir galvojau: kai išsiskirs ministerijos, vėl kilnojimai... Biblioteka bus. Bet sunkiau bus vaikams. Kiekvieną pertrauką užbėgdavo pas mane. Ir mokytojams buvo po ranka laikraščiai, žurnalai. O dabar – bus kur nors. Aišku – kam reikės, ateis.

2002-05-04

(Garso įrašas ir fotonuotraukos saugomos Šiaulių „Aušros“ muziejuje. Tekstą publikuoti parengė Vytautas Kirkutis)

RIMAS MICKEVIČIUS

NAUJAMETINĖ NAKTIS

A. Budzinskui

Liūdna naktis naujametinė.
Kažkur šampaną šauna,
Girti balsai užtraukia „šiaurės vakarai...“
Ir graudulys kažko užplūsta širdį,
Nutrūkusias mintis sujungt bandai...
Suspaudi galvą – eilėraščio slėptuvę;
Ak, mintys, mano mintys...
Skaudi vienatve, kam tu jas blaškai.
Užėitų kas, kur buvę, kur nebuvę...
Na, nors vagis... ir vogt nebėra ko jau seniai.
Ir išgirsti, kažkas lyg šaukia...
Palauk, posmelį dar vieną parašyt turiu...
Ak... laiko nebėra, jau metas iškeliauti...